

a historické podmíněnosti. To však nemá s indukcí nic společného. Simmel sám dává přednost novému způsobu takového pozorování, které lze nazvat historickým, preferuje tedy tak zvaný historický smysl. To je jistě problém sám o sobě – jde totiž o objasnění toho, kdy a jak se tento historický smysl vyvíjí a ustavuje; ukázalo by se, že se nejedná pouze o nějakou historickou metodu. Již několik let se velmi živě diskutuje o podstatě dějin, zejména v německé vědě a filozofii; lze tedy pokládat za velký nedostatek, že se Simmel právě k tomuto problému nijak nevyjadřuje, ba že se faktickému problému vyhýbá na základě zjevné pojmové dvojznačnosti (způsob *pozorování: metoda*).

V celkovém myšlenkovém postupu Simmelově jsou patrné značné nejasnosti. Nejprve Simmel konstatuje nový způsob *pozorování* v duchovních vědách, ale vzápětí činí totéž pro ostatní vědy vůbec; skutečně se jedná o všechny vědy. Máme tedy dějiny všech věd, pojmů a věcí – co jsou pak tedy dějiny a co mohou být? Co jsou dějiny (*samy o sobě*) vedle dějin věd, literatury a umění, politiky a hospodářství atd. atd. – to je přece nyní otázka.

A samozřejmě také: v jakém vztahu jsou dějiny k sociologii? Čím je sociologie vedle dějin? Na tuto otázku Simmel neodpovídá, ačkoli ho k tomu musí jeho vlastní terminologie – („celá historická skutečnost“, „společensko-historická realita“ jako objekt sociologie) – přímo nutit.

Simmel nevidí v sociologii pouze novou metodu, vidí v ní i novou samostatnou vědu, neboť má vlastní a nový objekt zájmu – tím má být společnost. Podle Simmela máme hledat legitimaci pro samostatnost sociologie jako vědy ve „struktuře objektivit“. Společenské pojmy samotné určuje Simmel pomocí dvou pojmů: obsah a forma, které tvoří ve skutečnosti neoddělitelné elementy každého sociálního jsoucna a dění, každého sociálního jevu. Jeden příklad: vznikání stran je „formou“ v politice, ale též v církvi atd.; hospodářství se realizuje jako obsah ve formě svobodného trhu, ale též ve formě různých soustav hospodářských sdružení.

Já sám bych nepřikládal takovou váhu tomuto rozlišení obsahu a formy, protože to může být pouze otázka terminologická; u Simmela je však toto rozdělení velmi důležité, a to zejména proto, že se opírá o Kantovo rozlišení obsahu a formy.

Simmel se domnívá, že nachází onu zmíněnou legitimaci pro samostatnost sociologie v tom, že forma zůstává nezměněná, zatímco se její obsahy mění a že naopak obsah (látka) zůstává, zatímco se mění formy; a protože chápe látku a formu jako neoddělitelnou jednotu sociálního života, vidí úlohu sociologie v odhalení, systematickém uspořádání, psychologickém odůvodnění a uchopení historického vývoje čistých forem zespolečenštění [Vergesellschaftung]. Právě zde je zřejmé Simmelovo navázání na Kanta – „čisté formy“ zespolečenštění! Na titulní straně máme pouze *Formy*, ale v knize jsou vyzdvihnuty právě čisté formy. Avšak vzhledem k tomu, že forma a obsah vytvářejí údajně neoddělitelnou jednotu, je obsah kvazi určen formou: toto všechno však není explicitě vysloveno, ale lze to takto pochopit, neboť to tak i vyplývá z dalších souvislostí. Sotvaže sociologie noeticky [erkenntnistheoretisch] našla legitimaci jako samostatná věda ve vlastním poměrně úzkém objektu, zdůrazní Simmel vzápětí, že sociologie zahrnuje celek svého zájmu, jímž je „společensko-historická realita“, a to pro sebe osobitým způsobem náhledu: „Ne objekt sociologie, nýbrž její způsob jeho pozorování, ona zvláštní, jí vykonávaná abstrakce ji odlišuje od ostatních historicko-sociálních věd.“

Myslím, že Simmel dospěl k těmto rozporům díky svému kantismu. A proto taky říkám, že jeho formy, a vůbec jakékoliv čisté formy (též „čistá skutečnost“), prostě ne-